

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Гергана Кирилова Дачева, професор в СУ „Св.Климент Охридски”
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'
в област на висше образование 2. Хуманитарни науки
професионално направление 2.1. Филология

докторска програма Романски езици (Съвременен испански език)

Автор: Таня Станиславова Найденова

Тема: „Образът на жената в българската и испанската паремиология”

Научен ръководител: проф. дфн Иван Вълчев Кънчев

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33-1578 от 25.04.2017 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема : „**Образът на жената в българската и испанската паремиология**” за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област 2. Хуманитарни науки на висше образование, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Романски езици (Съвременен испански език).

Автор на дисертационния труд е Таня Станиславова Найденова – докторантка в редовна форма на обучение към катедра Романистика и германистика с научен ръководител проф. дфн Иван Вълчев Кънчев от ПУ „Паисий Хилендарски”.

Представеният от Таня Станиславова Найденова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС ‘магистър’)
- заповеди за записване в докторантура, прекъсване на обучението (поради майчинство) и за продължаване на обучението;
- заповед за провеждане на изпит от индивидуалния план и съответен протокол за издържан изпит по специалността с успех отличен (6.00);

- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- списък на забелязани цитирания;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет;

Докторантът е приложил пет публикации и дисертационен труд.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Таня Найденова е бакалавър (2006-2010) и магистър (2010-2011) по испанска филология, приложна лингвистика в ПУ „Паисий Хилендарски“. Докторант е в периода 2013-2017 г. в Катедрата по романистика и германистика на същия университет с научен ръководител проф. дфн Иван Кънчев.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Изборът на тема е твърде актуален с оглед на съвременните межкултурни интерференции и по-доброто разбиране на културните специфики в модерния глобален свят. Както посочва и докторантката, „Изследването е в сферата на така модерната *джендър лингвистика*, но за разлика от по-голямата част от трудовете, които се фокусират по-често върху проблемите на *феминизма* и *сексизма*, в настоящия труд се извличат от паремните ценна социална и културна информация.“ Изключително ценен е съпоставителният анализ, който Таня Найденова прави, по посока на структурата на българското и испанското общество, обичаи, традиции и нагласи по отношение и на двата пола. Дисертацията си поставя за цел да представи в някои от спецификите на живота на слабия пол в двете разглеждани патриархални общества, да установи приликите и разликите в начина на живот на жените през вековете на Балканите и на Пиринеите.

4.Познаване на проблема

Докторантката се е справила отлично със задачите, които си поставя, като подхожда самостоятелно и творчески към избраната проблематика. Таня Найденова показва умения да анализира ексцерпирания материал, да съпоставя отделните елементи на анализа и да синтезира направените наблюдения. Много богат и интересен е събраният материал, както и гледната точка към начина на живот на двата народа.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд. Корпусът на изследването е изграден от общо 582 български и 713 испански пословици и поговорки, в които се описва женската възраст, външност, характер и поведение, обществени функции и роли в рамките на семейните и родовите отношения.

Методите, с които авторката си служи, са тези на съпоставителната лингвокултурологията, антропололингвистиката и етнолингвистиката.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията се състои от увод, изложение (пет глави), заключение и библиография. Прави отлично впечатление, че всяка от петте глави има своя вътрешна структура, разделена на тематични групи и подгрупи, като целта на авторката е да постигне по-задълбочен и структуриран анализ на разглежданите теми. Общият обем на труда е 265 страници.

В увода се излагат причините за избора на темата, посочват се обектът, задачите и основната цел на дисертационния труд, обяснява се неговата структура и причините за конкретната му подредба. Впечатлява умението на дисертантката да прецизира цели, обект, предмет и задачи на научното изследване.

В първа глава Таня Найденова излага теоретичната постановка на дисертационния труд, представя кратък обзор на развитието и изследванията в областта на фразеологията и паремиологията, разяснява същността на паремиите и описва целите, подхода и методите за провеждане на научното изследване. Смятам за напълно основателно и добре аргументирно широкото схващане за фразеологията на Таня Найденова, както и виждането ѝ, че паремиите са и неразделна част от лексикалния му фонд. Избраният лингвокултурологичен подход към изследвания материал е напълно адекватен както на съвременните езиковедски търсения, така и на модерните изследвания в по-широк теоретичен аспект.

Особено интересен и важен за разработката е съпоставителният анализ на българския и испанския корпус от паремии, който според авторката разкрива, че в различните си възрасти жената бива назовавана чрез определени обществени и семейни образи. Таня Найденова не отказва да се занимава и в образа на мъжа, но пречупен през ролята му на говорител, изразяващ своето мнение. Така авторката напълно основателно разглежда двете страни на един единен и устойчив през вековете образ на мъжа и жената.

Втора глава разглежда подробно живота на младата жена, като се спира върху образите на момичето, момата, булката, невестата, снахата, дъщерята и сестрата и пресъздава картината на най-ранния етап от живота ѝ. Тук прави впечатление отличното умение на Таня

Найденова да подбере най-важните аспекти от образа на младата жена чрез словесното народно творчество.

Трета глава на дисертацията е посветена на образа и живота на зрялата жена, като семантичният анализ на паремиите се спира върху тези, отнасящи се до съпругата, домакинята и майката. Разглеждат се също и отношенията на мъжа и жената в брака, като основният акцент е поставен върху темите за съперничеството за власт, надмощието на мъжа над жената, насилието в семейството. Напълно основателно от научна гледна точка в настоящата глава се разглежда и образът на майката във всичките му аспекти. Авторката прави много интересни наблюдения за образа на жената през призмата на паремиите.

Четвърта глава е посветена на възрастната жена - бабата, както и на нейния спътник в живота, дядото. В паремиите на двете разглеждани общества възрастната жена бива отъждествявана само с образа на бабата. Интересни си сходствата в представите на българите и испанците по посока на осмивания образ на бабата, която е представена основно с недостатъци. Авторката отново поддържа паралелното разглеждане и на образа на дядото, както и в останалите глави на изследването. Изводите на Таня Найденова са сериозни и задълбочени.

Пета глава разглежда традиционни за българското и испанското роднински образи - тези на мащехата, лелята, кумата, свекървата и тъщата, вдовицата, попадията и монахинята. Представени са жени, чиито обществени и семейно-родови роли са второстепенни, но не и маловажни. Доказателство за това е големият брой български и испански пословици и поговорки, които описват мащехата, лелята, кумата, свекървата, тъщата, вдовицата, попадията и монахинята, и им приписват главно недостатъци и пороци. Тези примери показват още веднъж виждането на двете общества за ролята на жената в него - жената винаги е критикувана. Много интересни и значими разсъждения са направени в тази посока от дисертантката, която пише с разбиране и задълбоченост, с умение за анализиране и синтезиране на извлечените наблюдения.

Важно обобщение от страна на Таня Найденова е направено по отношение на факта, „че приликите в манталитета и поведението са много повече от разликите, като това неминуемо се дължи както на патриархалния строй на обществото в двете страни, така и на общочовешката логика, която не се мени по територия.” От направените анализи става ясно, че българските и испанските жени имат много недостатъци, които са намерили отражение и в паремиите. Друго важно за авторката заключение е, че в паремиите преобладава „женомразкият език”, с който се обяснява и по-големият брой критични пословици и

поговорки. Според дисертантката „той не е проява на нетърпимост към нежния пол, а по-скоро способ за налагане на контрол над него.”

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертантката е изброила три приноса на своя труд, като е проявила научна скромност и е посочила само част от постиженията си. Те имат научен и научноприложен характер. Големият и богат корпус, който е събрала Таня Найденова, може да служи за обект на изследване и на други учени, макар и с други цели. Приноси са извлечените от паремиите наблюдения, изводи и обобщения, свързани с конкретни образи и аспекти от живота българското и испанското общество през вековете. Авторката прави освен диахронен и синхронен срез на обществените отношения. Таня Найденова продължава една традиционна изследователска посока в лингвистиката, като значително я обогатява, разширява и задълбочава в избрания от нея лингвокултурологичен аспект.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите по дисертационния труд са напълно достатъчно (пет) и са според изискванията на Закона и Правилника на ПУ. Чрез петте статии на Таня Найденова може да се проследи развитието на разработката ѝ и тя представят като сериозен и задълбочен млад изследовател. И петте публикации да представени като доклади на конференции, което означава, че са апробирани и са станали публични за специализираната научна общност у нас.

9. Лично участие на докторантката

От изследването личи съвсем ясно, че дисертантката е работила напълно самостоятелно (под напътствията на научния ѝ ръководител, разбира се). Съвсем закономерно в резултат на събрания материал, на направените анализи и обобщения Таня Найденова е достигнала до своите изводи и е формулирала приносите си. Работата може да служи за по-нататъшни изследвания по темата както на самата дисертантка, така и на други учени. Много добре би било, ако разработката бъде публикувана, защото е интересна и за широката аудитория.

10. Автореферат

Авторефератът представя в по-съкратен вид разработката, но е напълно изчерпателен и представя работата без пропуски в съдържателен план. Отговаря изцяло на Закона, на Правилника и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

11. Критични забележки и препоръки

Ако дисертантката реши да издава своето изследване, трябва да има предвид, че се налага основно коригиране на правописни и пунктуационни грешки.

12. Лични впечатления

Не познавам лично дисертантката, но от автобиографията ѝ става ясно, че се занимава активно с преводи и използва активно придобитите в обучението си знания и умения.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати – смятам, че Таня Найденова се справяла отлично със задачите, които си е поставила в изследването, и че трудът ѝ трябва да бъде публикуван, тъй като авторката прави интересни наблюдения, обобщения и изводи във връзка с традиционните образи на жената в българското и испанското общество.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научноприложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ. Дисертационният труд показва, че докторантката Таня Станиславова Найденова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Романски езици (Съвременен испански език), като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Таня Станиславова Найденова в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология докторска програма Романски езици (Съвременен испански език).

18.05. 2017 г.

Рецензент: проф. д-р Гергана Дачева